

2. barriere: Ældres manglende kendskab til plejebolighederne samt frygt for at miste selvbestemmelse og frihed ved indflytning

En del ældre ser ud til at have et begrænset kendskab til byens plejeboliger, samt hvilke rammer og muligheder et liv i plejebolig kan tilbyde. Dette kan medføre følgende barrierer:

1. At nogle ældre fastholder *forældede og negative forestillinger* om, hvad et liv i plejebolighederne indebærer.
2. En del ældre frygter at blive frataget selvbestemmelse og retten til at kontrollere deres eget liv.
3. At nogle ældre frygter udsigten til at skulle lære nye mennesker at kende, og blive tvunget til uønsket socialt samvær.

Mange af de adspurgte ældre har begrænset kendskab til kommunens plejeboligheder, men gav til trods herfor udtryk for forholdsvis negative forventninger til, hvad et ældreliv i plejebolig kan tilbyde. Mange ældre havde deres primære indtryk af plejeboliger fra tidligere erfaringer som pårørende for andre ældre eller fra mediernes ofte negative historier og enkeltsager med manglende kvalitet i plejen i landets plejeboligheder. En del ældre har levet relativt isoleret i deres hjem igennem længere tid, og mange af de adspurgte ældre udtrykker bekymring for, at de i en plejebolig fx vil blive tvunget til at spise sammen med andre eller til at skulle omgås mennesker, der er syge eller som de ikke bryder sig om. Samtlige ældre gav udtryk for bekymring for, at livet i en plejebolig vil betyde mindre frihed og selvbestemmelse. Stort set alle medarbejdere i hjemmeplejen gav udtryk for, at ældre, som har kendskab til et eller flere plejeboligheder, fx via aktivitetscenter eller grundet tilknytning til åben cafe el.lign., generelt er mere positivt stemt overfor, hvilke muligheder, der knytter sig til dét at bo i en plejebolig, og er mere tilbøjelige til selv at ønske at flytte. Indtrykket er, at da mange ældre har begrænset kendskab til, hvilke muligheder der knytter sig til dét at bo i en plejebolig, bliver det svært for den enkelte ældre at se tilbuddet som relevant for dem selv.

Mange medarbejdere udtrykker, at de ofte finder det svært at overbevise plejetunge borgerne om, at en plejebolig kan være et bedre alternativ end eget hjem. Dette ser dog også ud til at dreje sig om, at særligt de mest plejetunge borgere i mange tilfælde er yderst tilfredse med hjemmeplejen og den omsorg de er vant til at modtage her fra. Dette bidrager yderligere til, at nogle fravælger det ukendte

og overskuelige, der er forbundet med flytning til en plejebolig. På baggrund af interviews med både borgere og medarbejdere er det indtrykket, at de ældre, som er mest utilfredse med hjemmeplejen, generelt er mere motiverede for at flytte i plejebolig end ældre, som overordnet er mere tilfredse.

3. barriere: Dialogen om plejebolig indledes for sent

Ifølge både pårørende og medarbejdernes, starter dialogen om flytning i dag ofte for sent, dvs. først på et tidspunkt, hvor borgeren er relativt svækket og har brug for mange timers pleje. For en del ældre kan det medfører følgende barrierer:

1. Det forekommer *uoverskueligt* for de ældre at skulle træffe beslutning om og gennemføre en flytning til plejebolig.
2. I følge medarbejderne er borgere med over 20 timers pleje pr. uge ofte mindre motiverede for at flytte i plejebolig end gruppen af ældre med over 12-20 timer pr. uge. Årsagen er, at borgere med mange timers hjemmepleje ofte er mere tilfredse med den hjælp de modtager fra hjemmeplejen end borgere, der modtager færre timer.

Både medarbejdere fra hjemmeplejen og visitationen giver udtryk for, at det generelt er vanskeligere at motivere meget plejetunge borgere til at flytte i plejebolig sammenlignet med ældre med en lavere plejetyngde. Der synes at være udbredt enighed om, at en række barrierer opstår netop i takt med den svækkelse, som ligger bag, at den pågældende ældre går fra et plejebenhov fra fx 12 til 20 timer pr. uge. Der synes derfor at være god grund til at sætte fokus netop på dét, som ligger i den politiske udmelding, at dialogen skal i gang tidligere. Det vil betyde at de ældre præsenteres for muligheden for at flytte i plejebolig inden de både fysisk og mentalt svækkes i et væsentligt omfang. Den svækkelse, som betinger en øget ydelsestildeling, er ofte af mental og psykisk karakter, som for mange dels gør selve flytningen uoverskuelig og dels, hvis der er tale om demens, svækker den ældres evne til at vurdere sit behov for pleje. De adspurgte medarbejdere fra plejebolighederne giver udtryk for, at når ældre flyttes efter en demenslidelse er blevet forværret, opleves selve flytningen ofte som langt mere anstrengende for den ældre. Samtidig har mange ældre efterfølgende en opfattelse af at være blevet "tvunget til at flytte", ofte fordi de glemmer, at de selv har givet tilsagn her om.

Den anden væsentlige barriere, som ser ud til at opstå i takt med, at de ældre får flere timer er, at de ældre i takt med en stigende plejetyngde overordnet bliver stadig mere tilfredse med den pleje og omsorg de modtager fra hjemmeplejen. Dette indtryk fremsættes af medarbejdere i hjemmepleje og visitationen, og bekræftes af tal i SUFs brugerundersøgelse. Samtlige interviewede ældre har desuden givet udtryk for, at være yderst tilfredse med den pleje de modtager fra hjemmeplejen og ønskede ikke at flytte i plejebolig.

Fra forvaltningens side har der gennem en periode været fokus på at øge medarbejderkontinuiteten i hjemmeplejen særligt hos de plejekrævende ældre. Samtidig har der i hjemmeplejen, ifølge de adspurgte medarbejdere, længe været en tradition for at placere de mest veluddannede hjælpere hos de tungeste borgere. Begge tendenser har formentlig bidraget til en øget tilfredshed hos de mest plejetunge borgere, og dermed potentielt øget gruppens motivation for at blive i eget hjem.

4. barriere: De ældres tilknytning til egen bolig – identitet og minder

Mange ældre borgere ønsker at blive i egen bolig grundet tilknytning til hjemmet og personlige ejendele. En del ældre har boet mange år i deres bolig, som udgør en ramme omkring den enkeltes minder og personlige integritet.

Alle adspurgte ældre giver udtryk for, at udsigten til at skulle forlade eget hjem udgør en stor barriere ifht. at skulle flytte i plejebolig. Dette aspekt bekræftes af samtlige adspurgte medarbejdere og pårørende. En væsentlig andel af de ældre har boet en stor del af deres liv i den bolig de skal forlade, og vil ved en flytning i mange tilfælde skulle skille sig af med en væsentlig andel af deres møbler og øvrige ejendele, som for manges vedkommende rummer både minder og udgør rammen om den pågældende ældres selvopfattelse.

5. barriere: Usikkerhed hos de ældre omkring økonomi ved flytning

Mange af de adspurgte medarbejdere fortæller, at usikkerhed omkring økonomien under og efter en flytning for en del ældre udgør en betydelig barriere for en del ældre borgeres motivation for at flytte i plejebolig.

Både visitatorer og hjemmeplejens medarbejdere giver udtryk for, at uvished og usikkerhed om huslejen i en i en plejebolig og den ældres økonomi efter en ind-

flytning, gør at nogle ældre er tilbageholdende ifht. en flytning i plejebolig. Det kan være svært at gennemskue rammerne for den pågældende ældres økonomi efter en flytning, fx hvilke tilskud o.a. den ældre vil være berettiget til. Denne usikkerhed viser sig særligt hos de ældre med et begrænset rådighedsbeløb eller hos borgere, som inden en flytning har en meget lav husleje.

6. barriere: Efterspørgsel på 2-rums boliger i eget lokalområde

En del ældre betinger en flytning af, at de kan blive boende i eget lokalområde, og at de kan flytte til en bolig med mere end et rum.

Både de ældre selv og de adspurgte medarbejdere giver udtryk for, at lokalområdetilknytning har stor betydning for den ældres ønske om at flytte i plejebolig. Flere medarbejdere fortæller, at nogle ældre kan have et svagt ønske om at flytte i plejebolig, men betinger det entydigt med, at der sker indenfor deres nuværende nærområde. For mange handler det om, at de har boet i et område i mange år eller altid, men for en del handler betingelsen også om, at ville bo tæt ved pårørende eller andre bekendte. Af Tabel 3 på side 32 fremgår det, at 64% af de ældre, der flyttede i plejebolig i 2010, flyttede til en plejebolig indenfor eget lokalområde.

Særligt mange medarbejdere giver udtryk for, at også boligens størrelse har betydning for nogle ældres ønske om at flytte, hvilket flere af borgerne også giver udtryk for. Samtidig er det opfattelsen blandt flere af medarbejderne, at de ombyggede og moderniserede boliger ofte er mere efterspurgte end mindre boliger. Denne barriere kan forventes at være mere udtalt hos gruppen af ældre med en plejetyngde på ned til 12 timer, der generelt er mere mentalt og fysisk friske og på den baggrund kan tage større andel i sin flytning og indretning af egen plejebolig.

7. barriere: Tilknytning til ægtefælle

Mange af de ældre, som bor sammen med en partner/ægtefælle, er mindre motiveret for at flytte i plejebolig grundet ønsket om at fortsætte samlivet, til trods for et omfattende plejebestanden.

Ifølge de ansatte opleves det som en væsentlig barriere for de ældre, der har en ægtefælle, at den svækkede ældre ønsker at fortsætte samlivet med sin mand eller hustru. Blandt de ældre der flyttede i plejebolig i 2010, havde kun 13% en ægtefælle, mens de resterende 87% var fraskilt, enke/enkemand eller enlige. Tallet indikerer, at gruppen, hvor denne barriere er aktuel, er begrænset. Det må dog antages, at andelen af ældre der har en ægtefælle, er større for gruppen af ældre med en plejetyngde på ned til 12 timer.

6.2. De pårørende

I dette afsnit præsenteres de barrierer, som knytter sig til pårørende. Afsnittets pointer bygger på interviews med et antal pårørende, samt data fra interviews med medarbejdere fra hjemmepleje og visitation. Det vil fremgå løbende i teksten, om de identificerede barrierer hos pårørende er udpeget af de pårørende selv eller af de øvrige interviewede grupper. Der suppleres desuden med data fra Dokumentationsstabens pårørendeanalyse, samt SUFs brugerundersøgelse fra 2010. Når der i analysen er tale om ægtefællepårørende, markeres dette eksplicit. Hvis dette ikke nævnes, er der tale om andre pårørende, dvs. primært børn og svigerbørn, men også andre med en nær relation til en ældre.

1. barriere: Dialog om plejebolig starter for sent

Hovedparten af de interviewede, som var pårørende til ældre med en høj plejetyngde, giver udtryk for, at de oplever det som vanskeligt og respektløst at flytte en ældre i plejebolig efter denne har nået et væsentligt svækkelsesniveau. Hvis en flytning skulle være gennemført skulle det være foregået, mens den ældre selv var fysisk og mentalt i stand til at forstå og deltage i flytningen.

Mange af de adspurgte pårørende giver udtryk for, at de er meget tilfredse med den hjælp, den ældre modtager af hjemmeplejen, og de oplever ikke, at den ældre vil opnå en trivselsforbedring ved en flytning i plejebolig. Tværtimod udtrykker de pårørende, at den ældre vil føle utryghed og manglende forståelse for, på det givne tidspunkt, at skulle forlade eget hjem og vante rutiner.

På baggrund af interviews med såvel pårørende som medarbejdergrupper er det generelle indtryk, at gruppen af pårørende, der tilskynder til, at en ældre flytter i

plejebolig, samlet set er større end gruppen der modarbejder dette. Nogle af de pårørende, som i dag giver udtryk for at en flytning er for sen at gennemføre, har tidligere været positivt stemt overfor en flytning af den ældre, men oplevede at blive mødt med et svar om, at den ældre var for frisk til at være kandidat til en plejebolig.

Denne barriere knytter sig altså derfor primært til de pårørende, til ældre med høj plejetyngde, dvs. primært ældre, som modtager mere end 20 timers pleje pr. uge. Denne barriere må derfor antages i mindre grad at gøre sig gældende fremover i relation til gruppen af ældre med en plejetyngde på ned til 12 timer.

2. barriere: Pårørende har manglende / negativt kendskab til plejeboliger, samt negativt billede af kommunens plejeboligtillbud

Det er indtrykket på baggrund af såvel interviews med de pårørende samt visitatorer og medarbejdere i hjemmeplejen, at en del pårørende har et begrænset kendskab til kommunens plejeboligheder, og til hvilke rammer og muligheder, der knytter sig til et ældreliv i plejebolig. Dette ser ud til at have følgende resultater:

1. At en del pårørende har svært ved at se en plejebolig som et relevant og attraktivt tilbud for den ældre.
2. At en del pårørende fastholder negative og stereotype forestillinger og forventninger til, hvad plejeboliger kan tilbyde.

Mange af de adspurgte pårørende har deres primære kendskab til kommunens plejeboliger fra besøg som pårørende, eller fra mediernes fremstillinger. Få pårørende har egentlig viden om, hvilke rettigheder og muligheder en ældre har ved indflytning i plejebolig. Både pårørende uden kendskab til plejeboliger og pårørende, som har oplevet enkelte dårlige erfaringer med plejeboliger, kan have svært ved at se tilbuddet som attraktivt for den ældre. En del pårørende betoner i særlig grad, at de er bekymrede for om plejebolighederne i tilstrækkeligt omfang yder omsorg med respekt for og hensyn til den enkelte ældres behov og individuelle præferencer og selvbestemmelse. Mange fremhæver ligeledes, at de ser plejeboligheder som et sted med få aktiviteter, begrænsede personaleressourcer, mange demente ældre og som en ramme der signalerer forfald og "sidste stop før dø-

den". Mange pårørende efterspørger mere viden og rådgivning i forbindelse med beslutningen om plejebolig, og ser selv den manglende viden som en barriere for deres motivation for at tilskynde til en flytning. I Dokumentationsstabens pårørendeanalyse er det afdækket, at de pårørende, der har ældre, som er flyttet i plejebolig, i meget stort omfang er tilfredse med den pleje og omsorg de ældre modtager i plejeboligen.

3. barriere: Pårørendes krav til plejeboligers kapacitet, beliggenhed mm.

Både pårørende og medarbejderne fortæller, at de pårørendes krav til plejeboligens indretning, antal rum og ikke mindst placering i mange tilfælde kan udgøre en barriere, hvis forvaltningen ikke kan imødekomme den ældres og dermed også de pårørendes ønsker.

Det er individuelt, hvad de pårørende fremhæver som afgørende for plejeboligens attraktivitet, om det er bymiljø, naturomgivelser, nærhed til offentlig transport, store rum, plejebolighedens generelle indretning mm., men generelt fremhæves lokalområdeplacering og antal rum som væsentlige kriterier.

4. barriere: Ægtefæller som ikke ser sig selv som plejeboligkandidater

Ifølge medarbejderne ønsker nogle ægtefæller at flytte med, men ser ikke sig selv som kandidat til et liv i en boligform kommunen kan tilbyde ægtepar. Derfor kan de blive en barriere ifht. at flytte deres ægtefælle i plejebolig.

Fra interviews med medarbejdere samt data fra dokumentationsstabens pårørendeanalyse, er det indtrykket, at en del ægtefællepårørende ikke ønsker at bo adskilt fra den plejekrævende ægtefælle, men heller ikke ser sig selv som kandidat til plejebolig. En del af denne manglende motivation hos den raske ægtefælle kan hænge sammen med manglende viden om kommunens tilbud til ægtefæller. Det er indtrykket ud fra interviews med visitatorer og hjælpere, at der ikke altid hos medarbejderne er viden om de tilbud kommunen har til ægtefæller, og at visitator ikke altid informerer herom. Københavns plejeboligheder rådede pr. 2. kvartal 2011 over i alt 177 ægtefælleboliger. På det tidspunkt var de kun 38 beboet af to personer. Dette indikerer, at der i dag ikke er den store efterspørgsel på ægtefælleboligerne.

5. barriere: Pårørendes personlige årsager til at ønske at den ældre i eget hjem

Både de adspurgte pårørende og medarbejdere giver udtryk for, at nogle pårørende har personlige motiver for ønske at deres familiemedlem forbliver i eget hjem. Dette kan dreje sig om gamle løfter om aldrig at sende den pågældende ældre i plejebolig, eller følelsen af svigt, skyldfølelse og afgivelse af ansvar, hvis en nær pårørende, herunder ægtefæller, forsøger at motivere den ældre til flytte i plejebolig.

6.3. Ledere og medarbejdere i hjemmeplejen

I dette afsnit præsenteres de barrierer, vi har identificeret som værende til stede hos medarbejdere i hjemmeplejen. Det gælder gruppeledere på syge- og hjemmeplejeområdet samt hjælpere/assistenter. Afsnittets pointer bygger på samtlige interviews, dog primært fra interviews med hjemmeplejens medarbejdergrupper, dvs. gruppeledere og hjælpere.

1. barriere: Medarbejdernes kendskab til og rolle ifht. den politiske målsætning om tidligere indflytning

På baggrund af de gennemførte interviews er det indtrykket, at alle gruppeledere har en viden om den politiske målsætning om ældres tidligere indflytning i plejebolig, som blev fremlagt med reformprogrammet i foråret 2011. Det er dog indtrykket, at mange gruppeledere har begrænset kendskab til de bagvedliggende faglige begrundelser for målsætningen, samt at der er en væsentlig uklarhed om, hvilken rolle hjemmeplejen forventes at spille ifht. at understøtte denne udvikling.

På baggrund af de gennemførte interviews med hjælpere er det indtrykket, at flertallet af hjælperne har et begrænset eller intet kendskab til den politiske målsætning. Det er indtrykket, at meget få medarbejderne i hjemmeplejen generelt ser sig selv som havende en rolle ifht. at understøtte den politiske målsætning, og / eller føler sig rustet til at varetage opgaven.

Den politiske målsætning om tidligere indflytning i plejebolig har kun været aktivt gældende i under et år. Alle adspurgte gruppeledere er generelt positivt stemt overfor udsigten til, at flere ældre får større mulighed for at blive visiteret til plejebolig. Mange har oplevelsen af, en del ældre, som har et ønske om at flytte i plejebolig, ikke har muligheden med de nuværende kriterier, og at visitationen gennem de seneste år har måtte sige nej til en del ældre. Flere gruppeledere betoner derfor, at det gode ved et kursskifte er muligheden for større imødekommenhed overfor borgernes ønsker, selvom de fleste har en formodning om, at det politiske kursskifte primært er motiveret af sparepotentialer. De fleste mener, at borgernes behov fortsat må være det styrende i vurderingen af, om en flytning er den rette beslutning.

Det er indtrykket, at der er en væsentlig uklarhed om hjemmeplejens rolle ifht. at understøtte den politiske målsætning. Nogle gruppeledere fremhæver, at de selv og deres medarbejdere har fokus på at tale om plejebolig med de borgere, som har mange timers pleje. Nogle udtrykker, at de modtager lister fra visitationen med plejetunge borgere, men ikke ved hvad deres rolle skal være. Det er dog indtrykket, at ingen af de adspurgte gruppeledere opfatter, at hjemmeplejen har en central opgave med at få plejetunge borgere til at flytte i plejebolig, hvis dette vurderes af de pågældende medarbejdere at være imod "borgerens bedste".

De fleste gruppeledere giver udtryk for, at de i dag kun i begrænset omfang finder det relevant at tale mere overordnet med medarbejderne om, hvilken rolle de har eller forventes at have ifht. den politiske målsætning, og hvordan medarbejderne skal håndtere at tale med de relevante ældre om plejebolig. Flere gruppeledere giver selv udtryk for et ønske om større viden om baggrunden for det politiske kursskifte, samt hvilken rolle hjemmeplejen forventes at have. Som led i arbejdet med at udvikle en model for, at hjemmeplejens gruppeledere skal mere ud i borgernes hjem, får gruppelederne selv en øget berøringsflade med de ældre, og dermed en mulighed for at integrere et fokus på plejeboligbehov og information om plejebolig til de enkelte ældre.

En vis andel af medarbejdergrupper er stadig af den opfattelse, at det er kommunens politik, at ældre skal bo "længst muligt i eget hjem". Indtrykket er desuden, at selvom medarbejderne har kendskab til det politiske paradigmeskifte, oplever